

Fylkestopper skulle drive
business i bærekraft – endte
med granskning og sjokkerte
politikere

R8Me-saken

Innholdsfortegnelse

1. Startet selskap på fritida – solgte til egen arbeidsgiver	4
2. Dette er R8Me-saken	5
2.1 Tidslinje for R8Me-saken	5
2.2 Historien om R8Me-saken	6
2.3 Pensjonist med millionlønn	7
2.4 Avviser påstandene	8
3. Metode – slik har vi jobbet	9
3.1: Organisering av arbeidet:	9
3.2: Hypoteser	10
4. Motstand: Utilgjengelige kilder og resultatløse innsynsbegjæringer	11
4.1: Utilgjengelige kilder:	11
4.2: Resultatløse innsynsbegjæringer	12
4.3: Gjennombrudd: Offentlighetsloven gjelder likevel	13
4.4: Fikk medhold, men ikke all informasjon	13
5. Etikk	14
6. Oppsummering og konsekvenser	15
6.1: Dette er nytt – oppsummering:	15
6.2: Konsekvenser	15
7. Lenker til saker	16

Innsender:

Geir Strand, geir.strand@smp.no

Takk til:

Jan Erik Røsvik, Sindre Halkjelsvik, Eirik Meling og Liv-Jorunn Håker

Tittel på prosjektet:

R8ME-saken

Publisert:

Fra 26. april 2022 har Sunnmørsposten publisert over 40 saker med taggen R8ME. Brorparten av disse i 2023, den siste 10. desember 2023. Sakene er publisert på smp.no og i papiravisa. De fleste av sakene er også publisert i Romsdals Budstikke, som følge av en utvekslingsavtale i Polaris Media.

Kontaktperson:

Geir Strand
Sunnmørsposten AS
PB. 123
6001 Ålesund

Redaksjon:

Sunnmørsposten
Keiser Wilhelms gate 22
6003 Ålesund

The logo for Sunnmørsposten, featuring the name in a white, stylized serif font on a dark blue rectangular background.

1. Startet selskap på fritida – solgte til egen arbeidsgiver

Våren 2022 gikk det rykter blant fylkespolitikere om at en ansatt i Møre og Romsdal fylkeskommune hadde solgt sin andel i et privat selskap til fylkeskommunen for fem millioner kroner.

Selskapet hadde utviklet en IT-løsning for måling av bærekraft i små- og mellomstore bedrifter. Kvinna som hadde utviklet selskapet gjorde dette mens hun jobbet i bygg- og eiendomsavdelingen i fylket.

Saken sprekker på et fylkestingsmøte i april 2022. Flere politikere går på talerstolen og ber om at juridisk sjef i fylket, Gudmund Lode, redegjør for hva som har skjedd og hva de har betalt. Men han vegrer seg. I første omgang nekter han å oppgi prisen, og viser til at dette var forretningshemmeligheter som han ikke hadde anledning om å opplyse om.

Etter en dårlig skjult trussel fra Stranda-ordfører Jan Ove Tryggestad om at det vil kunne få etterspill om Lode nektet å oppgi prisen, bøyde han av. Lode opplyste at prisen var fem millioner kroner for 50 prosent av aksjene i selskapet R8Me.

Sunnmørsposten dekket møtet og dette ble starten på en sak vi har fulgt tett fram til januar 2024. **På vegen har vi avdekket en hemmelig avtale om millionlønn, omstridt lån, manglende dokumentasjon og et fylkeskommunalt selskap som ble drevet uten politisk kontroll.**

Den viktigste metoden for å komme til bunns i hva som har skjedd har vært grundig og langsiktig kildearbeid. Til tross for at offentlighetsloven skulle ha gitt oss mulighet til å be om innsyn i et offentlig eid selskap, så var det begrenset hva vi fikk tilgang på denne måten. **Hva gjør man som journalist når et offentlig selskap har en nærmest fraværende bruk av skriftlig dokumentasjon og ikke fører offentlig journal?** Metoden for arbeidet ble derfor å benytte bredt kildetilfang blant annet fra politisk og administrativ side i fylkeskommunen.

Sunnmørspostens journalistikk bidro til at kontrollutvalget i fylket hentet inn et eksternt konsulentselskap til å undersøke hvordan det fylkeskommunale selskapet Fylkeshuset AS har gjennomført oppkjøp. Kritikken i etterkant av granskningen førte til at flere tidligere toppledere i fylkeskommunen har trukket seg. Politiet har gjennomført en undersøkelsessak. Vi har også avdekket hvordan en pensjonert fylkeskommunal leder fortsatt hever millionlønn som leder for det fylkeskommunale selskapet. En avtale fylket ikke kommer seg ut av.

Som en konsekvens av denne saken vedtok Møre og Romsdal fylkesting i desember 2023 et helt nytt etisk regelverk som gjelder både ansatte og politikere i fylkeskommunen. Det ble også gjort en gjennomgang av fylkets eierandeler i til nesten 60 ulike selskaper. Den viser at fylkeskommunen har tapt 56 millioner kroner på investeringer i eksterne selskaper.

2. Dette er R8Me-saken

Denne saken handler om tilliten til dem som forvalter fellesskapets penger, og vi har avdekket praksis som rokker ved denne tilliten til Møre og Romsdal fylkeskommune. Saken handler om hvordan fylkeskommunen forvalter skattepengene til befolkningen i Møre og Romsdal. Fylket er i økonomisk trøbbel og desember 2023 ble det gjort store økonomiske kutt. Da er det ekstra viktig at befolkningen kan være trygg på at fylket bruker sine midler på en fornuftig måte.

Det har hele vegen vært en utfordring for oss å formidle dette for våre lesere i en nokså teknisk sak om oppkjøp av selskaper, vedtekter og fylkesadministrasjon. Vi begynner derfor rapporten med en tidslinje for å gi oversikt over sakens utvikling.

2.1 Tidslinje for R8Me-saken

- Mai 2021: Selskapet RATEME blir stiftet av en ansatt i bygg- og eiendomsavdelingen i Møre og Romsdal fylkeskommune. Selskapet skal utvikle systemer for bærekraftmålinger i private og offentlige virksomheter.
- Juni 2021: En eiendomsinvestor i Ålesund kjøper seg inn i RATEME. For 495.000 fikk han en eierandel på 50 prosent, mens gründeren som opprettet selskapet også eide 50 prosent. Selskapet hadde en registrert aksjekapital på 110.000 kroner.
- Des. 2021: Det fylkeskommunale eiendomsselskapet Fylkeshuset AS kjøper gründerens andel av RATEME for 5 millioner kroner. Verdien på selskapet har tidoblet seg på sju måneder. Selskapet har ingen ansatte. Det skifter snart navn til R8Me.
- April 2022: Politikere stiller spørsmål om oppkjøpet i et fylkestingsmøte. Saken kommer seinere opp i kontrollutvalget i fylket.
- Mai 2022: Daglig leder i Fylkeshuset AS får en ny og gunstig avtale om millionlønn. Det er styreleder som inngår avtalen, den blir ikke gjort kjent for offentligheten.
- Okt. 2022: Fylkeshuset AS gir R8Me et lån med gunstige vilkår på 3,5 millioner kroner. Dette blir ikke gjort kjent for offentligheten.
- Des. 2022: Konsulentselskapet Deloitte blir hentet inn for å granske oppkjøpet.
- Des. 2022: Fylkeshuset AS selger seg ut, eiendomsutvikleren i Ålesund overtar kontroll over R8Me.
- Mars 2023: Deloitte publiserer granskingsrapport med sterk kritikk av R8Me-oppkjøpet.
- April 2023: Politiet oppretter undersøkelsessak.
- Juni 2023: R8ME blir nedlagt, innholdet i selskapet overføres til ESG Trackr Holding AS. Dette selskapet skyldte da fylkeskommunale selskaper over 9 millioner kroner.

- Juli. 2023: Styreleder i Fylkeshuset AS skiftes ut, men daglig leder Gudmund Lode blir sittende. Han er tidligere juridisk sjef i fylkeskommunen.
- Sept. 2023: Politikere blir sjokkert over «hemmelig avtale»: Sunnmørsposten avslører at Lode får over 1,1 millioner i året for jobben som daglig leder i Fylkeshuset.
- Nov. 2023: Ny granskningsrapport etter R8Me-saken viser at fylkeskommunen har urealiserte tap på over 50 millioner kroner på eierandeler i mer enn 50 selskaper. Årsak er dårlig eierstyring.
- Des. 2023: Fylkeskommunen vedtar et nytt og strengere etisk regelverk for ansatte og politikere etter R8Me-saken.
- Jan. 2024 Møre og Romsdal politidistrikt legger vekk undersøkelsessaken de opprettet etter R8Me-kjøpet.

2.2 Historien om R8Me-saken

Etter at saken sprakk våren 2022 fulgte Sunnmørsposten opp og forklarte hvorfor salget av R8Me var omstridt og forteller historien om hvordan selskapet ble stiftet og etter hvert kjøpt opp.

Det var det fylkeskommunale eiendomsselskapet Fylkeshuset AS som hadde kjøpt gründerselskapet RATEME (det skiftet seinere navn til R8Me, vi bruker sistnevnte navn i denne rapporten). Fylkeshuset AS sin hovedoppgave var å drifte kontorbygget Fylkeshuset i Molde sentrum. Selskapet forvaltet leiekontrakter med fylkeskommunen, statsforvalteren og tingretten, i tillegg til å drive kantina i bygget.

Fylkeshuset AS var eid 51 prosent av Møre og Romsdal fylkeskommune, 48 prosent av KLP og 1 prosent av Statsbygg. Daglig leder var Gudmund Lode, juridisk sjef i fylkeskommunen. Fylkeskommunedirektør Ottar Brage Guttelvik var styreleder i selskapet. Lode har hatt denne rolla siden 1990-tallet, mens Guttelvik hadde vært styreleder fra rundt år 2000. Selskapet har ikke forholdt seg til offentlighetsloven og har derfor ikke ført postjournal.

Det var en ansatt i bygg- og eiendomsavdelingen i Møre og Romsdal Fylkeskommune som stiftet selskapet R8Me før en eiendomsinvestor i Ålesund kjøpte seg inn i selskapet. De hadde begge en eierandel på 50 prosent.

Fylkeshuset AS kjøpte den ansatte sin andel i desember 2021. Selskapet ble da verdsatt til 10 millioner kroner. Da eiendomsinvestoren kjøpte seg opp noen måneder før var verdien en tidel av dette. Selskapet hadde en registrert aksjekapital på 110.000 kroner, det hadde ingen ansatte og gründer av selskapet jobbet med dette på fritida.

Verdivurderingen og det faktum at gründeren var ansatt i fylkeskommunen var momenter som gjorde at vi i Sunnmørsposten bestemte oss for å gå tungt inn i saken. Sunnmørspostens dekning vår og sommer 2022 bidro til at fylket i desember samme år hyret inn konsultentselskapet Deloitte for å granske Fylkeshusets oppkjøp i R8Me.

Granskingsrapporten ble klar i april 2023, men før dette publiserte Sunnmørsposten en større sak hvor vi avdekker hvordan oppkjøpet ble gjennomført, hvordan verdien på selskapet ble satt og ellers manglende skriftlig dokumentasjon rundt handelen.

Vi avdekker også at Fylkeshuset har gitt R8Me et lån på 3,5 millioner kroner. Lånet ble gitt med gunstige vilkår. Totalt har dermed Fylkeshuset, brukt 8,5 millioner kroner på R8Me, 5 av disse er altså utbetalt til en ansatt i fylkeskommunen.

Sunnmørsposten avdekker også at Fylkeshusets vedtekter i utgangspunktet ikke åpnet for investering i andre selskaper. Vi viste at våren 2022, etter oppkjøpet i R8Me var gjort og begynte å få oppmerksomhet, så ble det sendt inn en melding om vedtektsendring til Brønnøysundregistrene. Denne endringen åpnet for «deltakelse i andre selskaper». Daglig leder i Fylkeshuset uttalte at vedtektsendringa skyldes en 23 år lang forglemmelse. Endringen var egentlig gjort i 1999, men ble først sendt inn i 2022.

Vi beskriver også at det er tidligere topper i fylkesadministrasjonen som også har roller i Fylkeshuset AS og R8ME. Det gjelder tidligere fylkeskommunedirektør, fylkesplansjef og juridisk sjef i fylkeskommunen.

Det bildet Sunnmørsposten har gitt av saken blir seinere bekreftet i granskingsrapporten i mars 2023. Saken blir av fylkespolitikere karakterisert som en stor skandale. Anders Riise, som i dag er fylkesordfører, uttalte at dette var den største skandalen han hadde opplevd. Fylkestoppene som også hadde lederroller i Fylkeshuset AS fikk sterk kritikk for å handle på egen hånd og ikke i tråd med selskapets vedtekter. Begrep som «en stat i staten» ble brukt for å karakterisere deres roller. Samtidig var det også politikere som erkjente at de nok ikke hadde fulgt styringen av Fylkeshuset AS tett nok. En Frp-politiker tipset Økokrim om saken. Møre og Romsdal politidistrikt bekreftet overfor Sunnmørsposten at de opprettet en undersøkelsessak for å se på Fylkeshusets oppkjøp av R8Me. Saken ble lagt bort av politiet i januar 2024.

Heretter begynner opprydningen i fylkeskommunen. Tidligere fylkeskommunedirektør Ottar Brage Guttelvik trakk seg fra sitt verv som styreleder i Fylkeshuset. Tidligere juridisk direktør i fylkeskommunen, Gudmund Lode, ble imidlertid sittende som daglig leder i Fylkeshuset.

2.3 Pensjonist med millionlønn

September 2023 avdekker Sunnmørsposten at Guttelvik og Lode i mai 2022 hadde gått avtale om at sistnevnte skulle få 1,1 millioner kroner i året for vervet som daglig leder i Fylkeshuset AS. Stillingen hadde et årlig beregnet timetall på 1260, det tilsvarer en 72 prosents stilling. På tidspunktet avtalen ble inngått var Guttelvik fylkeskommunedirektør og styreleder i selskapet Fylkeshuset AS. Avtalen skulle gjelde fra dagen Lode sier opp sin stilling som juridisk sjef i Møre og Romsdal fylkeskommune. Han sluttet i jobben før sommeren samme år, da han gikk av med pensjon.

Avtalen innebærer en lønn på nivå med toppledelsen i fylkeskommunen for å administrere et selskap med ansvar for fylkeskommunens administrasjonsbygg, kantinedrift og fem ansatte. Den var ikke kjent for offentligheten, også påtroppende styreleder i Fylkeshuset AS var ukjent

med avtalen før han begynte i selskapet. Avtalen ble kun kjent for offentligheten som følge av omfattende innsynsarbeid av Sunnmørsposten. Mer om dette seinere i rapporten.

Utformingen av avtalen gjør at den er nærmest umulig å si opp for styret i Fylkeshuset. Igjen ble fylkespolitikerne sjokkerte, fylkesordfører Line Hoem var ukjent med avtalen. På nytt kom det beskjeder om opprydding, men i skrivende stund er Lode fortsatt registrert som daglig leder i Fylkeshuset AS.

2.4 Avviser påstandene

Det er viktig å understreke at Guttelvik og Lode avviser påstander om at de har gjort noe klanderverdig i sakene om R8Me AS og Fylkeshuset AS. De har ikke latt seg intervju av Sunnmørsposten om R8Me-saken til tross for rutinemessige henvendelser. De har uttalt seg skriftlig, i tillegg forklarte Lode seg under fylkestingsmøtet april 2022.

I mars 2023 omtalte vi kritikken som kom fram i rapporten som gransket R8Me-oppkjøpet. Guttelvik og Lode svarte at de ikke ville kommentere saken i media, men viste til kommentarene de hadde gitt skriftlig til Deloitte.

I rapporten ble det klart at Lode mener Deloitte roter sammen opplysninger, og driver «ikke forsvarlig saksbehandling».

Guttelvik skriver i rapporten at han reagerer på at fakta som han har påpekt i denne saken ikke blir skikkelig synliggjort i rapporten. – Det synes i stor grad som om Deloitte's delvurderinger ender opp som faktum, ikke det som de faktisk er - vurderinger med lik rang som våre vurderinger, skriver Guttelvik.

Guttelvik mener det er feil at han ikke har hatt fullmakt til å opptre som eierrepresentant for fylkeskommunen i generalforsamlingen til Fylkeshuset AS: *«Då eg starta som fylkesrådmann i Møre og Romsdal fylkeskommune fekk eg samstundes ei ståande fullmakt frå fylkesordførar Ole Eimund Øverland om å ha to funksjonar/oppgåver i høve Fylkeshuset AS: a) å vere fylkeskommunen sin eigarrepresentant på selskapet si generalforsamling, og b) ta posisjon som styreleiar i selskapet».*

Guttelvik mener denne fullmakten, gitt ham i 1999, fremdeles var gjeldende, og at det derfor ikke har vært nødvendig å kalle inn fylkesordførere etter dette til generalforsamlinger i selskapet han har vært styreleder i.

I sitt svar var Guttelvik kritisk til en rekke av Deloitte's konklusjoner både når det gjelder forholdet mellom Fylkeshuset AS og fylkeskommunen og vurderingen av om Fylkeshuset AS må komme inn under offentlighetsloven.

Sunnmørsposten fikk også en kommentar fra Lode på epost mars 2023 om vedtektsendringen i Fylkeshuset AS: *«Vi ble våren 2022 kjent med at selskapets vedtekt tilgjengelig i Brønnøysundregisteret ikke samsvarte med 1999 vedtekten vedtatt av selskapets generalforsamling. Vi avdekket da at selskapets revisor i 1999 aldri sendte vedtektsendringen til Brønnøysundregistret for registrering. Det har i ettertid ikke lyktes å avdekke årsaken til dette, antagelig skyldes det rett og slett en forglemmelse.»*

3. Metode – slik har vi jobbet

3.1: Organisering av arbeidet:

Sunnmørsposten-journalist Geir Strand har skrevet sakene om R8Me. Sammen med politisk redaktør Jan Erik Røsvik så følger Strand fylkespolitikken i Møre og Romsdal, og er til stede når Fylkestinget har møter. Strand har over tid opparbeidet seg et kildenettverk som har vært svært nyttig i denne saken. Nyhetsredaktør Sindre Halkjelsvik har hele perioden vært leder for arbeidet med saken.

Møre og Romsdal fylkeskommune sendte pressemelding om oppkjøpet allerede i desember 2021, hvor alle aktørene ble navngitt. Dette ble også registrert i vårt nyhetsstudio på smp.no. Vi skjønnte ikke da at gründeren var ansatt i fylkeskommunen. Hadde vi forstått dette da så kunne vi ha satt i gang arbeidet med saken tidligere. Vi reagerte første gang på saken i samband med det nevnte fylkestingsmøtet april 2022.

Verdivurderingen som gjorde at gründerens andel var fem millioner kroner, og det faktum at vedkommende var ansatt i fylkeskommunen, var de to elementene som gjorde de klart for oss at vi måtte gå tungt inn i saken. Vi vurderte det som oppsiktsvekkende at en ansatt i fylkeskommunen fikk klarsignal til å jobbe fram sitt eget private selskap samtidig som hun hevet full lønn fra fylkeskommunen.

Vi konfronterte juridisk sjef i fylkeskommunene med det, altså samme person som var daglig leder i Fylkeshuset AS. Han avfeide det som helt uproblematisk i forhold til det gjeldende etiske regelverket. Regelverket var ikke publisert på fylkeskommunens åpne nettside, men kun få det interne intranettet.

Vi bestemmer oss da for å be om innsyn i alt som finnes av dokumentasjon rundt oppkjøpet, Geir Strand settes til å jobbe med saken. Vi hadde et arbeidsmøte før sommerferien, innsynsbegjæringene ble sendt, uten at de gav særlig resultat. Daglig leder/ juridisk sjef, ga oss avslag med begrunnelsen at Fylkeshuset AS var eid med 51 prosent av KLP og 49 prosent av fylkeskommunen og at de av den grunn ikke var underlagt offentlighetsloven.

Et søk på proff.no var nok til å fastslå at det var feil. Fylkeskommunen eier 51 prosent. Juridisk sjef begrunnet da sitt avslag med at det var en misforståelse. Vi fikk da innsyn i to sider av en verdivurderingsrapport, en rapport som for øvrig var bestilt av selger, som viste at selskapet var verdt et sted mellom tre millioner og 30 millioner kroner.

I tillegg fikk vi innsyn i en sluttseddel som viste at fem millioner kroner var overført til den ansatte i fylkeskommunen som hadde utviklet selskapet.

Vi publiserte et par saker i juni 2022, blant annet med nyheten om at oppkjøpet skulle granskes.

1. desember hadde vi sak om granskingen Deloitte skulle gjennomføre. Vi skjønnte på denne tida at det Deloitte kom til å avdekke i sin granskingsrapport ville føre til kraftig kritikk av fylkestoppenes håndtering av R8Me-saken. Parallelt med deres arbeid jobbet vi for å få ut en sak med mest mulig av det problematiske som hadde skjedd. Vi visste utfra lesertall og måten vi selv hadde dekket saken, at vi ikke hadde fått ut hele bredden i det som var problematisk med R8Me-kjøpet. Vår ambisjon ble å komme med en sak i forkant av rapporten hvor vi oppsummere hva som hadde skjedd. I dette arbeidet bidro Eirik Meling som graveleder. Han har også bistått i innsynsarbeidet.

3.2: Hypoteser

Vi jobbet da etter følgende hypoteser:

Minimumshypotese: Vi gjenforteller hele historien om Fylkeshusets kjøp av R8Me og hva som har vært problematisk. Saken baserer seg kun på informasjon som allerede er offentlig og publisert tidligere, vi greier ikke å avdekke noe nytt.

Maksimumshypotese: Vi klarer å avdekke alt rundt R8Me-kjøpet. Det har foregått kriminelle handlinger som korrupsjon i Fylkeshuset AS/R8Me og vi er først med å fortelle om dette.

Målet var å publisere vår sak før Deloitte-rapporten ble offentlig. Om vi kun endte på minimumshypotesen så ville vi uansett kunne forklare våre lesere om hva saken handler om og på denne måten forberede leserne på hva Deloitte ville komme med.

Vi publiserte 20. mars 2023, bare dager før Deloittes rapport ble offentlig. Vi kunne da avsløre to momenter som ikke var kjent fra før:

Fylkeshuset gav R8Me et gunstig lån:

Mens Deloitte fikk tilgang på dokumenter som ikke var offentlige og aktørene i saken, så måtte vi gjøre tradisjonelt kildearbeid. Vi gjorde flere innsynsbegjæringer til Fylkeshuset AS, men fikk svært lite fra dem. Hvordan de forholdt seg til offentlighetsloven skal vi greie ut mer om i et seinere avsnitt, men tradisjonelle innsynsbegjæringer var et lite effektivt verktøy i denne fasen, med ett unntak.

Unntaket er en habilitetsvurdering som Deloitte i januar 2023 gjorde av leder av kontrollutvalget i Møre og Romsdal fylkeskommune. Dette dokumentet fikk vi innsyn i hos fylkeskommunen. Her går det fram at Fylkeshuset AS åpnet for å gi R8Me et lån på 3,5 millioner kroner. Dette stemmer med informasjon vi også fikk fra en mellombalanse som R8ME leverte til Brønnøysundregistrene høsten 2022. Dette var ikke kjent for offentligheten, vi kunne dermed fortelle at Fylkeshuset AS hadde brukt totalt 8,5 millioner av offentlige penger på R8Me. Det var da uklart hvor mye av disse pengene som var gått tapt. Dette er fortsatt ukjent.

Fylkeshusets praksis brøt egne vedtekter:

Våren 2022 sendte Fylkeshuset AS en vedtektsendring til Brønnøysundregistrene. Her ble det åpnet for at selskapet hadde anledning til å investere i andre selskaper. Det vil si at selskapet brøt med egne vedtekter da de kjøpte seg opp i R8Me.

For å oppsummere så endte vi et sted mellom minimums- og maksimumshypotesene for saken vi publiserte 20. mars. Vi fikk ikke fram alle detaljer rundt kjøpet, men kom med ny informasjon som var ukjent for offentligheten.

Etter vår sak og rapporten fra Deloitte gikk saken inn i en ny fase. Fylkeskommunen skulle rydde opp i en praksis som politikerne mente var uryddig. Politiet gjennomførte blant annet en undersøkelsessak for å se om det hadde skjedd noe ulovlig. Geir Strand dekket denne saken som en løpende nyhetssak. Viktige spørsmål i denne fasen var om fylket fikk tilbake pengene som var investert i R8Me, utskifting av styret i Fylkeshuset AS og hvem som ble ny eier i R8Me.

Hemmelig avtale om millionlønn

September 2023 kom neste avslørende sak fra Sunnmørsposten om Lodes millionlønn. Geir Strand hadde først saken om at han ikke ville trekke seg fra jobben som daglig leder i Fylkeshuset, til tross for kritikken han ble utsatt for. Ny styreleder viste til en avtale inngått i 2022, altså før han tiltrådte.

Sunnmørsposten fikk innsyn i denne avtalen som følge av en innsynsbegjæring, og en lang runde med avslag og klager, vi greier ut om detaljene i denne i neste kapittel.

4. Motstand: Utilgjengelige kilder og resultatløse innsynsbegjæringer

I arbeidet med denne saken er det særlig to utfordringer som peker seg ut: Kilder som gjør seg utilgjengelige og resultatløse innsynsbegjæringer.

4.1: Utilgjengelige kilder:

De viktigste aktørene i disse sakene har gjort seg utilgjengelige og svært liten grad villet la seg intervju eller bidra med opplysninger. Det gjelder særlig disse personene:

- Tidligere fylkeskommunedirektør og styreleder i Fylkeshuset AS
- Tidligere juridisk sjef i fylkeskommunen, fortsatt daglig leder i Fylkeshuset AS
- Gründer av R8Me

Disse har fått mange henvendelser fra Sunnmørsposten. Gudmund Lode, som fortsatt er daglig leder i Fylkeshuset AS, har gitt enkelte svar på epost, ellers har det vært tyst. Også eiendomsinvestoren som ei stund eide halvparten av R8Me har i liten grad uttalt seg om saken, selv om vi har fått pressemeldinger og korte svar på epost.

At aktørene som kjenner historien i så liten grad har villet bidra, har gjort oss mer avhengig av skriftlige kilder og vi har måttet pusle sammen historien på andre måter. Det har også gjort faktasjekk mer utfordrende. Det er vanskeligere å være helt sikker på at det vi trykker er helt korrekt, dermed har vi også måttet ta en del forbehold i sakene våre. For oss har det vært avgjørende at aktørers taushet ikke skal føre til at saker ikke blir publisert, men det har også gjort arbeidet mer utfordrende og tidkrevende.

4.2: Resultatløse innsynsbegjæringer

Vi gjorde innsynsbegjæringer til Fylkeshuset om dokumenter om R8Me-saken helt fra den ble kjent våren 2022. I mai det året fikk vi svar fra daglig leder i Fylkeshuset Gudmund Lode at «Fylkeshuset AS, etter Offentleglova § 2, 2. ledd. faller utenfor lovens virkeområde». Lode var på det tidspunktet juridisk sjef i fylkeskommunen. Offentlighetsloven § 2, 2. ledd er relevant når offentlig eide selskaper opptrer i direkte konkurranse med og på samme vilkår som private bedrifter. Vi forholdt oss til dette avslaget og fikk ikke dokumenter fra Fylkeshuset, selv om det er et offentlig eid selskap (fylkeskommunen har mer enn halvparten av stemmene i øverste organ i selskapet).

I februar 2023 gjorde vi nye innsynsbegjæringer til selskapet, fikk igjen avslag, men valgte å påklage dette. Vi brukte en av klagemalene Presseforbundet har på nettsida <https://presse.no/offentlighet/klag-pa-1-2-3/> og fikk hjelp av jurist i Presseforbundet, Sindre Granly Meldalen. Vår argumentasjon gikk ut på at vi ikke kunne se at mer enn halvparten av drifta til Fylkeshuset AS var i direkte konkurranse med og på same vilkår som private, slik loven krever. Formålet for Fylkeshuset ifølge Brønnøysundregistrene er «bygging og drift av administrasjonsbygg for Møre og Romsdal fylkeskommune».

3. mars 2023 kom det nytt avslag fra Fylkeshuset på vår innsynsbegjæring. Lode argumenterte over fire sider mot vår klage, og fastholdt at selskapet er unntatt Offentlighetsloven på grunn av konkurranse på samme vilkår som private. Lode skrev også at selskapet har «ingen postjournaler, verken for mottatte eller sendte brev/dokumenter mv. Konsekvensen av dette er at vi følgelig heller ikke har noe dokument å gi eller avvise innsyn i. Det foreligger med andre ord ikke et avslag fra oss på dokumentinnsyn. Av samme årsak har vi heller ikke noe å oversende til en eventuell klageinstans.» Han skriver altså at Offentlighetsloven ikke gjelder, dessuten har de ikke noen oversikt over dokumenter som det er mulig å be om innsyn i.

I avslutningen av brevet skriver Lode at det er sannsynlig at selskapet fra 2. halvår vil ha et dokumentsystem på plass, og dermed postjournaler, «uten at dette på noen som helst måte innebærer at vi fra dette tidspunkt er omfattet av nevnte lov».

Vi kom fram til at vi ikke kunne godta dette avslaget og påklaget saken på nytt. Når instansen har opprettholdt sitt avslag på denne måten, så må saken påklages til nærmeste klageinstans. Vi påklaget dermed saken til Møre og Romsdal fylkeskommune.

4.3: Gjennombrudd: Offentlighetsloven gjelder likevel

På dette tidspunktet (vi er nå i mars 2023) kom Deloitte med sin granskingsrapport av R8Me-salget. Her er selskapets forhold til Offentlighetsloven ett av momentene som blir tatt opp, og kritisert. Konsulentselskapet vurderer det nemlig slik at selskapet Fylkeshuset AS er omfattet av Offentlighetsloven. Avslagene på Sunnmørspostens innsynsbegjæringer er gjort på feil grunnlag. I tillegg mener Deloitte at det gjennomgående ikke er gjennomført en gjennomiktig og dokumentert saksbehandling tilknyttet Fylkeshuset AS sitt kjøp av aksjer i R8Me AS. Motivert av dette sender vi nye resultatløse innsynsbegjæringer til Fylkeshuset. Vi ber blant annet om all kommunikasjon knyttet til R8Me.

Tidlig i april fikk vi svar på innsynsklagen vår fra Møre og Romsdal fylkeskommune. Etter en runde innom Sivilombudet blir det på det rene at Statsforvalter i Møre og Romsdal er riktig klageinstans. Vi sender dermed klagen vår dit. I juni blir Statsforvalteren i Trøndelag oppnevnt som settestatsforvalter, og vi avventet deres konklusjon.

På denne tida blir vi gjennom annet kildearbeid kjent med at det eksisterer en avtale mellom Fylkeshuset AS og Gudmund Lode, gjennom hans private selskap Lode Rådgiving. Avtalen ble inngått mens tidligere fylkeskommunedirektør Ottar Brage Guttelvik var styreleder i Fylkeshuset AS. Avtalen skulle omhandle stillingen som daglig leder i Fylkeshuset AS.

Vi ber Fylkeshuset AS, som da hadde fått ny styreleder, om innsyn i denne avtalen. Svaret får vi 1. september 2023. Da har Statsforvalteren i Trøndelag gitt Sunnmørsposten medhold, Offentlighetsloven gjelder for Fylkeshuset AS, slik vi argumenterte for. Fylkeshusets nye styreleder sender da over avtalen som gjelder for Gudmund Lode og hans rolle som daglig leder. Her får vi detaljene om Lodes millionlønn. Avtalen er utformet med forbehold som gjør at fylkeskommunen vanskelig kan komme ut av den.

4.4: Fikk medhold, men ikke all informasjon

Arbeidet med innsynsbegjæringer gav altså til slutt resultat. Saken om Lodes millionlønn fikk oppmerksomhet og fylkespolitikkerne varslet ny opprydding for å få slutt på ukulturen. Likevel anser ikke vi det slik at Sunnmørsposten har fått full uttelling. Vi har blant annet bedt om korrespondanse i Fylkeshuset rundt kjøpet av R8Me, vi har bedt om en konkret rapport om verdisettingen av R8Me og informasjon om lån fra Fylkeshuset AS til R8Me. Ingenting av dette er blitt gjort tilgjengelig for oss, selv om vi kjenner til at Deloitte fikk tilgang på mer dokumentasjon, deriblant grunnlaget for verdivurderingen av R8Me.

Vi har opplevd flere andre tilfeller av slapp journalføring i denne saken. Et eksempel er tilknyttet generalforsamlingen i Fylkeshuset i juni 2023. Ifølge Aksjeloven §5-5 skal papirene til en generalforsamling sendes ut minst en uke før den avholdes. På tross av at fylkeskommunen er største eier fantes det ikke spor av disse papirene i fylkets egen postjournal. Først etter at vi spesifikt ber om innsyn så dukker papirene opp.

Utover dette så må vi erkjenne at vi heller ikke er kommet til bunns i hvor store tap Fylkeskommunen i realiteten har fått som følge av R8Me-oppkjøpet. Fylkeshuset AS brukt 8,5 millioner kroner på dette. Pengene er fortsatt ikke tilbake i kassa til Fylkeshuset AS. Da de

solgte seg ut av R8Me ble det gjort ved at R8Me kjøpte aksjene tilbake på kreditt. Det ligger en avtale om at ny eier av det som var R8Me skal betale pengene tilbake i form av framtidig utbytte, men det er altså fortsatt usikkert om og når det vil være fullført. Det er altså en risiko for at Fylkeshuset AS, og dermed også indirekte fylkeskommunen, vil bli påført økonomisk tap.

5. Etikk

En gjennomgående utfordring i arbeidet med saken var at viktige aktører i saken gjorde seg utilgjengelige for Sunnmørsposten, de lot seg ikke intervju og bidro i liten grad til at deres side av saken kom fram. Vi kunne ikke la det stoppe våre publiseringer av det vi anser som en sak av høy samfunnsmessig betydning.

I denne saken er det kilder i maktposisjoner i viktige og sentrale offentlige roller som i hovedsak blir kritisert. Det har derfor ikke vært kompliserte vurderinger rundt identifisering. De som er omtalt, må tåle dette søkelyset på seg.

Mer sentralt har det vært å gi de utilgjengelige kjeldene mulighet til samtidig imøtegåelse i alle saker hvor de er omtalt. I slike sakskompleks, hvor kjeldene gjør seg så godt som konsekvent utilgjengelig, er det lett å gå i fellen med å ty til tidligere gitte meldinger alene «Lode og Guttelvik har ikke ønsket å kommentere saken», men vi har lagt vekt på å rutinemessig kontakte de aktuelle personene hver gang det blir skrevet en ny sak, for å gi ny mulighet til samtidig imøtegåelse. Om du ikke spør, får du heller ikke svar. Når svar så har uteblitt, har vi gjentatt tidligere uttalelser de har gitt.

Ut over dette har det vært gjort et utstrakt kjeldearbeid i kulissene i saken. Her har det vært gjort vurderinger på posisjoner kjeldene har hatt, med tanke på hvor vidt det er interessekonflikter i mulighet til dem som blir kritisert. Det kan være en risiko i mulighet til hvor vektet informasjonen vi får er i mulighet til kjeldene sin favør. Vi har derfor vært varsomme med å bruke slik info uten å gjøre ytterligere undersøkelser og få gjentatte kjelder på samme informasjon.

Vi gjorde altså en rekke henvendelser til Gudmund Lode (daglig leder i Fylkeshuset AS), Ottar Brage Guttelvik (styreleder i Fylkeshuset AS), Helge Haugen (daglig leder R8Me), Ingvild Nistad (gründer R8Me) og Kaj Westre (eiendomsinvestor, deleier av R8Me).

I samband med saken 20. mars 2023 tok vi kontakt med alle fem. Vi fikk kun kontakt med Lode og Westre. Lode svarte på epost, som ble sitert i saken, om detaljer rundt ei vedtektsendring. Westre skrev i en epost at verken han eller hans selskaper var part i saken. Utover dette måtte vi bruke andre kilder for vise fram deres side av saken. I Deloitte's rapport om R8Me svarte både Lode og Guttelvik skriftlig på funnene som ble gjort. Også dette ble brukt i våre saker.

Selv om de i liten grad bidrar i sakene så ble alle de overnevnte identifisert i sakene våre. Det ville være vanskelig, nær umulig, å skrive disse sakene uten å identifisere, da det er enkelt for dem som ønsker det å søke opp hvem som har roller i selskapene vi omtaler. I all hovedsak er

dette personer med makt, administrativt i fylkeskommunen og en eiendomsinvestor, som må tåle et kritisk blikk fra pressen. Det er mulig å argumentere for at Ingvill Nistad ikke er en maktperson på dette nivået, men hun er heller ikke den som får kritikk rettet mot seg i disse sakene.

6. Oppsummering og konsekvenser

6.1: Dette er nytt – oppsummering:

Vår journalistikk bidro til å trekke fram i lyset en praksis i det fylkeskommunale selskapet Fylkeshuset AS hvor noen få sterke personer kunne styre uten politisk kontroll.

Sunnmørsposten avdekket et omstridt lån fra Fylkeshuset AS til selskapet R8Me.

Vi avdekket en skjult avtale om avlønning hvor en pensjonert fylkestopp hever millionlønn for det som neppe er en fulltidsjobb. Vi avdekket at avtalen ble inngått etter at oppvasken etter R8Me-kjøpet var i gang, og avtalen var ukjent for politikerne, deriblant fylkesordføreren.

Omfattende innsynsarbeid sørget for at det fylkeskommunale selskapet Fylkeshuset AS nå fører offentlige postlister.

6.2: Konsekvenser

Sunnmørsposten bidro til at kjøpet av R8Me ble gransket av Deloitte. Dette ble starten på en opprydding i fylkeskommunens eierskap.

Fylkeshuset AS fikk nytt styre og styreleder. Men daglig leder Gudmund Lode ble sittende.

Sunnmørspostens journalistikk har bidratt til en gjennomgang av måten fylkeskommunen forvalter sine eierandeler i mer enn 50 selskaper i fylket. En rapport viser at fylkeskommunen har tatt et tap på 56 millioner kroner på investeringene i disse selskapene.

Rapporten slår fast at fylkespolitikere i svært liten grad har kontroll med hva som foregår i de mange selskapene de går inn med penger i. R8Me-saken og eventuelle tap fylkeskommunen gjennom Fylkeshusets disponeringer er altså bare et eksempel på dårlig eierstyring i en fylkeskommune som sårt trenger mer inntekter.

Hele sakskomplekset har ført til at Møre og Romsdal fylkeskommune har vedtatt nytt og strengere etisk regelverk for ansatte og politikere. De nye reglene ble vedtatt av et enstemmig fylkesting i desember 2023.

I det nye regelverket blir det pekt på at en skal vise særlig forsiktighet med overføring av ressurser, tjenester eller plikter mellom fylkeskommunen og en nærstående part uavhengig om det er knyttet betaling til transaksjonen. Ansatte som bryter det nye etiske regelverket, kan i ytterste konsekvens risikere oppsigelse. Fylkeshuset sitt kjøp av R8Me ville, slik det ble gjennomført, vært et brudd med det etiske regelverket slik det nå er utformet.

7. Lenker til saker

26. april 2022: [Fylkesansatt solgte privat selskap til fylket for fem millioner](#)
2. juni 2022: [Fylkesansatt solgte privat selskap til fylket – nå skal salget sjekkes](#)
7. juni 2022: [Skal hente penger til omstridt fylkesselskap](#)
1. desember 2022: [Starter gransking etter firmakjøp](#)
15. desember 2022: [R8Me: Fylket selger seg ut av omstridt selskap](#)
15. desember 2022: [Fylkeshusets aksjekjøp ble et problem – vil ikke ut med sum](#)
3. februar 2023: [Tette bånd gir floker i gransking](#)
20. mars 2023: [Fylkestopper skulle drive business i bærekraft – endte med gransking og sjokkerte politikere](#)
24. mars 2023: [Knusende kritikk av R8Me: – Største skandalen jeg har opplevd i fylket](#)
25. mars 2023: [– Vurderer om vi skal kontakte Økokrim](#)
27. mars 2023: [Omstridt verddivurdering: Slik ble R8Me verdt 10 millioner kroner](#)
29. mars 2023: [Fylkesvaraordfører: – Vi må ta selvkritikk på styringen av Fylkeshuset AS](#)
29. mars 2023: [Frp anmoder Økokrim om å se på R8Me-sakene](#)
30. mars 2023: [Politikerne er rystet: – Jeg har ikke ord, jeg trodde vi kunne stole på administrasjonen](#)
12. april 2023: [Hevdet at hun hadde høyere bud fra annet selskap: – Vi har aldri gitt et bud, sier selskapet](#)
13. april 2023: [R8Me: Fylkesordføreren vil ikke innkalle til ekstraordinær generalforsamling](#)
14. april 2023: [R8Me: Politiet har opprettet undersøkelsessak](#)
21. april 2023: [Legger ned R8Me – hevder å ha ny investor som overtar selskapet](#)
24. april 2023: [Frp om R8Me: – Vi nærmer oss bedrageri](#)
24. april 2023: [Kaster Guttelvik i ekstraordinær generalforsamling](#)
26. april 2023: [Trekker seg etter bråk om omstridt selskap](#)
12. mai 2023: [Nytt styre i Fylkeshuset AS](#)
27. mai 2023: [R8Me: Forventer at alle kortene legges på bordet](#)
2. juni 2023: [Fortsatt ukjent hvem som blir ny eier i R8Me – skylder Fylkes-huset 8,4 millioner](#)
13. juni 2023: [Sender inkassokrav til R8Me – så mye skylder de](#)
14. juni 2023: [Internasjonalt konsulent-firma overtar R8Me](#)
15. juni 2023: [Legger ned R8Me og oppretter nytt selskap](#)
9. august 2023: [Fylkestopp får fortsette etter R8Me-skandalen](#)

9. august 2023: [Sve om at Lode fortsetter: – Ødelegger fylkestingets omdømme](#)
6. september 2023: [Inngikk hemmelig avtale om million-lønn](#)
7. september 2023: [Visste ingenting om sjokkavtale – varsler eiermøte og opprydding](#)
14. september 2023: [Lar fylkestopp beholde lønna som ble til i hemmelig avtale](#)
28. november 2023: [Fylket har gått på milliontap – får knusende kritikk av Deloitte](#)
10. desember 2023: [Lager nytt etisk regelverk etter kjøpet av R8Me](#)
10. januar 2024: [Politiet har konkludert i saken mot Fylkeshuset AS](#)

Påloggingsinformasjon sendes direkte til juryen.